

בר אמוי רש"י

ע"ב

וביום השביעי שבת שבתון (כג, א)

רבי אברהם מסוכאטשוב, כבר בילדותו נחשב לעילוי. פעם הלך עם אביו לבית החסידים לסיום של מסכת שבת.

אמרו לו, שאם יגיד 'הדרך' מניה וביה בדיבור אחד, יכבדוהו במשקה. עמד ואמר:

ביום השבת יש כ"ד שעות, וכנגדן במסכת שבת כ"ד פרקים.

ולכאורה קשה: הרי יש תוספות שבת, והיה צריך להיות יותר מכ"ד פרקים?

אלא שתוספות שבת לאו דאורייתא, ופרק האחרון דשבת הוא פרק "מי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לעכו"ם" (דף קנג), וכתבו המפרשים משום שתוספות שבת אינו מן התורה, לכן הקילו שיתן את כיסו לעכו"ם.

וזהו: "הדרך עלך פרק מי שהחשיך", כלומר, מכאן מוכח שתוספות שבת אינה מן התורה. וממילא - "וסליקא לה מסכת שבת", כי לו היתה תוספות שבת מן התורה, היה צריך להיות במסכת שבת עוד שני פרקים, כנגד תוספות שבת לפניו ולאחריו.

זירוז הכהנים על ידי שיאמר להם פי בני אהרן הם

(עיטורי תורה)

ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרתם להם לנפש לא ישמא בעמיו.

בני אהרן - יכול חללים, הלמוד לומר הכהנים. בני אהרן - אף בעלי מומין נמשמע. בני אהרן - ולא צנוט אהרן.

מדברי רש"י נראה כי נתקשה מהו שנאמר אמור אל הכהנים בני אהרן, הלא כיון שכהנים הם בודאי שהם בני אהרן כי אין כהנים מלבד בני אהרן, אם כן בני אהרן מיותר הוא. שאלה זו תירץ רש"י על פי מה שדרשו בני אהרן ולא בנות אהרן, אכן לפי פשוטו יש עוד מקום עיון.

ונראה לבאר על פי חידושו של האלשיך הקדוש במצות תוכחה שנאמר (לעיל יט, יז): "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא", וביאר האלשיך שהתורה באה לומר בזה כיצד יש להוכיח באופן המועיל, אם רוצה שתוכחתו תתקבל לא יאמר לחבירו, חזור בך כי חוטא ופושע אתה, אלא יוכיחנו בדרכים נעימות ובדברים המתקבלים על הלב.

בזה ביאר גם את הפסוק במשלי (ט, ח): "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך", היינו שלא תוכיח את חברך ותאמר לו "לץ אתה", כי אז ישנאך ויפלו דבריך על אזנים ערלות, אלא הוכח לחכם, תאמר לו "חכם אתה", ואז יאהבך כי תוכיחנו בדברים השווים לכל נפש.

לפי דבריו יש לומר כי זהו גם כן פירוש הפסוק כאן, אמור אל הכהנים בני אהרן, כאשר באים להזהיר את הכהנים, להזהיר גדולים על הקטנים, אין לבוא אליהם בצורה חריפה הכרוכה באזהרות ועונשים חמורים למי שיפר את הציווי, אלא זה גופא מה שתגיד לכהנים, "בני אהרן אתם", והיינו תגדל ותרומם אותם, שהם כהנים בני אהרן, קדושים ומרוממים יותר משאר העם ואין ראוי להם להיטמא למתים, זה עצמו הזירוז למוצה זו.

ע"ב

ע"ב

ע"ב

שתהיה דמות דיוקנו לגגד עיניהם

יתירה מזו יש להוסיף, כי בכך שיאמר להם, כהנים אתם ובני אהרן, זה יגרום להם לא לחטוא כיון שתעמוד דמות דיוקנו של אהרן הכהן אביהם לגגד עיניהם, וזה יגרום להם להמנע מן החטא.

(3)
pe

כך מצינו אצל יוסף עם אשת פוטיפר כאשר בא הביתה לעשות מלאכתו, ואמרו בגמרא כי באותו היום התכוון לעשות צרכיו עמה,

אלא שנראתה לו דמות דיוקנו של אביו בחלון ועל ידי זה פירש ונמנע מן החטא.

למדנו מזה כי כאשר דמות דיוקנו של האב הצדיק עומדת לגגד עינו של הבן, יש בזה סגולה לשומרו מן החטא, אם כן זה מה שאומר להם, אתם כהנים בני אהרן, וכאשר תהיה דמותו חקוקה בלבכם ועומדת גגד עיניכם תמיד, כך תוכלו להשמר מן החטא.

(4)

"ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו: וכו': לא יקררו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטת: קדושים יהיו לאלקיהם ולא יחללו שם אלקיהם וכו'".
(ויקרא כא. א-ז).

שם
ידי הים

שלשת הלאוין שנזכרו כאן (בפס' ה) שהם איסור קרחה על מת, ואיסור השחתת פאות הזקן, ואיסור שריטה על מת, (וכמו שכתוב בפרשת קדושים פרק יט פס' כח "ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם"). הם איסורים שנאמרו לכל ישראל, ונזכרו כאן ללמד כמה הלכות, וכמו שכתב רש"י כאן, ע"ש.

אך עדיין יש להבין, מדוע נזכרו לאוין אלו במיוחד לכהנים, אם איסורים אלו שייכים לכל ישראל.

6

ויש לבאר ע"פ דרכו של הרשב"ה זצ"ל [וע' בפירושו בפס' ה באורך], שהכהנים נבחרו להיות מורי הדרך לעם ישראל, (וכמ"ש "יורו משפטין ליעקב ותורתך לישראל". דברים לג, י), ומתוקף תפקידם להראות את קדושת האדם, וחיינו הנצחיים. שהאדם אינו הגוף שהוא רק מלבוש לצורך תפקידו בעוה"ז עולם העבודה, אך מהות האדם היא הנשמה הנצחית. ולכן הוזהרו הכהנים שלא להיטמא למת, כדי להראות ולהמחיש שבהיפרדות הנשמה מהגוף, נשאר הגוף מוטל מת שאינו עיקר האדם, וצריכים הם להתרחק מגוף המת שאינו עיקר האדם, ואדרבא אחר היפרדות הנשמה מהגוף הרי יורדת על הגוף "טומאה", כיון שאינו חי ומחובר לנשמה שבו. וע"י שהכהנים פורשים מהמת הרי מלמדים הם את מעלת האדם שהיא הנשמה הנצחית ולא הגוף.

11

16

ולכן נצטוו הכהנים באופן מיוחד ובנוסף על הציווי הכללי לכל ישראל, להיזהר שלא להראות סימני צער מרובים על פטירת האדם, וזה באיסור קרחה על מת ואיסור שרטת על מת. כי בצער מרובה יכולים לטעות ח"ו שיש חשיבות לגוף האדם, ודוקא מתוך ידיעה שהאדם נשאר נצחי בנשמה שלו גם אחר מות הגוף, אין מקום להראות צער מרובה על המיתה. [וכמו שכבר ביארו המפרשים על הפסוק "בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם

21

(2)

5

צריכים להבין, למה הוצרך הכתוב לומר 'אשר תקראו אתם במועדם' אחר שכבר אמר 'אלה מועדי ה' מקראי קדש'.

עוד יש להבין עבודת יום כ"ח לעומר, שהוא לתקן מדת מלכות שבנצח.

בפרשת וישלח (בראשית לג, יז-יח) כתיב 'ועקב נסע סכתה וגו' ויבא יעקב שלם עיר שכם. ופירש רש"י: שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו. הנה דרשינן סמוכין, ואם כן צריכים להבין מה ענין 'ויבא יעקב שלם ליעקב נסע סכתה'.

ואפשר לומר דהנה יש שלשה סוגי נסיונות העוברים על האדם במשך ימי חייו. האחד, הם הנסיונות הבאים מצד קשיי הגוף, כגון מחלות ויסורים הבאים על עצמו או על קרוביו ואוהביו רח"ל, וקשיים אלו מנסים את האמונה והבטחון ושמחת החיים של האדם, אם יוכל להמשיך בהם ולחיות חייו על פי מלכות שמים למרות יסורי גופו או יסורי קרוביו ואוהביו.

חפז השני, הם הנסיונות הבאים מצד קשיים במצב הכספי של האדם רח"ל, כי העניות מעברת את האדם על דעת עצמו ועל דעת קונו (עירובין מא, ב). והאדם ניכר בכיסו, אם יכול להתחזק באמונה בבטחון ובשמחת חיים ולחיות חייו על פי מלכות שמים, למרות קשייו הכספיים.

והסוג השלישי, הם נסיונות ברוחניות האדם, והיינו כל עניני תאוות האסורים וחמדת העולם הזה, וכן נסיונות העומדים על האדם לבטל חובתו ותפילתו או נסיונות של ספקות בעניני אמונה רח"ל וכדומה. שעבודת האדם בכל אלו היא להתגבר על כל נסיון ונסיון בכח נשמתו הטהורה, לחיות חייו על פי מלכות שמים. ולידע נאמנה שאפילו אם נכשל ח"ו, שיכול להתחדש תמיד בכח התשובה ולקבל על עצמו עול מלכות שמים מחדש.

למת" (דברים יד, א), שמתוך שאתם יודעים שבנים אתם לה' אלקיכם, ויש לכם נצחיות, לא תעשו מעשים שיש בהם ביטוי לצער מרובה בפטירת האדם. וע' בכלי יקר שם, דזהו שאמר שם "ובך בחר-ה' להיות לו לעם סגולה", וכיון שיש לכם נצחיות אין להצטער כ"כ. גם בספורנו כתב כן, והוא דרשה על הפס' 'כי עם קדוש אתה' מזומן לחיי העוה"ב. ע"ש. ויש להוסיף דזהו שסיים שם הפסוק "מכל העמים אשר על פני האדמה", היינו שהם חיים רק על פני האדמה חיי חומר, ואתם יש לכם חיים נצחיים]. והכהנים מוזהרים בזה יותר, כדי להראות סמל ודוגמא לעם ישראל, בקדושת האדם ונצחיותו.

ומה שנצטוו הכהנים בנוסף לכל ישראל גם באיסור השחתת הזקן. יש לבאר, כי איסור השחתת הזקן היא להראות ערך מעלת האדם וחשיבותו בעודו בחייו בעודו בלבוש בגוף. לשמור על צורתו עוד בגופו במראה מושלם [ע' זוה"ק (פ' נשא דף קלא ע"א), ובפירושו מתוק מדבש שם כי "דיקנא שלימה" מורה על "שלימות האדם". ע"ש] (כפי רצון השי"ת), והזקן הוא חזות מראה האדם בכבודו, וכמו שכתוב "הדרת פנים זקן" (גמ' שבת קנב.). [וכבר אמרו בירושלמי (קידושין פ"ב ה"ד) 'זקן נוי באיש וכו']. וע' בשמואל ב (פרק י) שחנן גילח עבדי דוד חצי זקנם, ואמר להם דוד שישבו ביריחו עד שיתמלא זקנם. וכתב שם הרד"ק, שלא אמר להם לגלח החצי האחר כי לא היה מנהגם לגלח הזקן ואפילו במספרים אלא השפם לבד, אא"כ משום צער ואבל, וזכרפה" היא גילוח הזקן, אלא שנהגו כן באלה הארצות אשר אנחנו שם. ע"ש]. וע"י המראה החיצוני של האדם עטור בזקן בכבודו ומעלתו, יעריך האדם את חשיבותו עוד ובעודו חי. ולכך נצטוו הכהנים בנוסף לכל ישראל באיסור השחתת הזקן, כדי להיות סמל ודוגמא לשמירת כבוד וחשיבות האדם לתכלית עבודתו עוד בחייו.

או שיש לבאר, שמתוך שתפקיד הכהנים להיות מורי דרך לישראל, וכדי שיהיו דבריהם נשמעים, נצטוו בנוסף להזהר מהשחתת הזקן, ולשמור על צורת פניהם שיתקיים בהם "הדרת פנים זקן" ויתקבלו דבריהם. [וכמו שנראה בחוש שהמעוטר בזקן הרי מכובד הוא בעיני הבריות ודבריו נשמעים]. וכדי למלא את תפקידם כראוי, נצטוו הכהנים במיוחד באיסור השחתת הזקן. [ובזוה"ק הנ"ל מבואר כי מי ששומר זקנו בשלימות נקרא אדם נאמן. ע"ש. ויש לבאר שמכיון שהוא נאמן בעיני האנשים, דבריו מתקבלים ונשמעים, כי גודל הקבלה מהאחר הוא כגודל האמון בו והנאמנות. וזה ע"פ פשטו של דבר. בני הרפ"ד נר"ו].

6
שם
אלפי

3

שם (C)

ונראה לומר, שהשי"ת נתן לנו את שלשת הרגלים כדי לעזור לנו להתגבר על שלשה סוגי נסיונות אלו. כי בחג המצות אנו חוגגים מה שהוציאנו

שרי אלפים

לשעבד את עצמנו לחיות חיים של מלכות שמים למרות הקשיים בענני פרנסה וממון.

וחנה מועדים אלו ניתנו לנו שנתחזק מהם כל השנה כולה, לא רק בשעת המועד לכד. דהיינו, שבכל פעם שיש לאדם נסיון גופני במשך השנה, צריך לזכור את חג המצות, שנשארנו נאמנים להשי"ת למרות שיעבוד הגוף ועינויים הקשים. ובכל פעם שיש לאדם נסיון נגד רוחניותו במשך השנה, צריך לזכור את קבלת התורה של חג השבועות. ובכל פעם שיש לאדם נסיון בעיני ממון במשך השנה, צריך לזכור את האמונה של הצלא דמהימנותא למרות דירת העראי.

ונמצא שקבלת מלכות שמים הנמשכת מן המועדים, איננה ארעית או מקרית רק למשך ימי המועד, אלא מלכות שבנצח, מלכות נצחית הנמשכת לכל משך וחלק מהיי היהודי. והיינו מאמר הכתוב אלה מועדי ה' מקראי קדש: פירוש, מועדי ה' מכונים מקראי קדש, למה? מפני שתכליתם היא אשר תקראו אתם במועדם - שכל יהודי יוכל לקרוא ולהזמין את המועד לעזרתו בכל זמן שצריך לו להתגבר על איזה נסיון.

ובשנתבונן בחיי יעקב אבינו, נחזה שעברו עליו כל שלשה

השי"ת ממצרים משיעבוד הגוף ועינויים קשים, בזכות האמונה שהאמינו אבותינו בהשי"ת למרות יסוריהם הגופניים. ונמצינו מחוזקים על ידי חג המצות, להתגבר על הנסיונות העומדים עלינו מצד קשיי הגוף, ולשעבד עצמנו למלכות שמים למרות נסיונות אלו.

בחג השבועות אנו חוגגים את זמן מתן תורתנו, והיכולת של כל אחד ואחד מישראל לקבל על עצמו התורה הקדושה מחדש בכל שנה ושנה. ונמצינו מחוזקים על ידי חג השבועות להתגבר על הנסיונות העומדים נגד הרוחניות שלנו, ולדעת שהיכולת בידינו לקבל על עצמינו עול התורה לעשות רצונו ית'. ואפילו אם נכשלנו ח"ו, היכולת בידינו לשוב ולקבל על עצמנו את התורה מחדש תמיד.

ובחג הסוכות מסייע השי"ת אותנו להתגבר על הנסיונות שלנו בעיני ממון. ועל כן מצוה אותנו השי"ת שנצא מהנוחיות של בתינו לתוך סוכה, דירת ארעי. והוא צלא דמהימנותא (זוהר אמור קג, א), להתבונן בה ולהתחזק בה באמונה ובטחון, שכל מה שאנו עוברים בחיינו הוא מה הטוב היודע מה שטוב בשבילנו באמת. ונמצינו מחוזקים על ידי חג הסוכות להתגבר על הנסיונות העומדים עלינו,

אמור

סוגי הנסיונות נ לבן עבר נסיונו הוצרך לשאו השבועות לה הרוחניים. והיי גרתי ותר"ג בראשית לב, ה). להתגבר על נס לבן, היה מה ע המצות בב

ואחר כך הו גופני ו תקע כף ירך פסוק כו). ושאב מחג הפסח, בחצי הלילה

ואחר כך ה הממו עשו שלח א את כל ממונו ממכירת הפי והוא עשו

א. כן כתב בבב שאירעו בליל פ

10

הלכה

פרשת אמור

והלבוש

רא

ז"ת,
 עוצה,
 קצ"ה
 השכל
 הכל
 פסוק
 ארי
 כולם
 השבת
 נעשה
 מעשה
 בחינת
 דש"ו,
 רה כי
 עושה
 גריאה,
 ה הוא
 השגחה
 א אמר
 הקצ"ה
 שיהי
 ו. אלא
 גי שחי
 בשבת
 להרגיש

התנפה
 ז דרך
 הימים

בספרים
 שעורים

1 שהשעורים הוא מאלל כהמה, דאיתא בחגיגה (טו, ה) 'ששה דברים נאמרו בני אדם שלשה כמלאכי השרת שלשה ככהמה שלשה כמלאכי השרת יש להם דעת כמלאכי השרת ומהלכין בקומה זקופה כמלאכי השרת ומספרים בלשון הקדש כמלאכי השרת שלשה ככהמה אוכלין ושומין ככהמה ופרין ורצין ככהמה ומוציאין רעי ככהמה', היינו שבגדת האדם הוא להניף את נפש הבהמיות שלו, להגביה את חלק הגדמה לכהמה ויעשה עכ"פ כאדם, עד שיכול להרימו להיות ככחינת מלאכי השרת. וזה עבודת ימי הספירה, להניף העומר שהוא משעורים, וזה גלוי כי צימי הספירה צריכים להגביה הדברים של לבס, ולבוא להדרגה שהי צניי ישראל צעת שצאו לקבל התורה. וזה וספרתם לבס, היינו לבוא הארה, ספירה מל' אור כדאיתא בספ"ק, צמך הענייני לבס.

ויש לבאר הענין בעוד נקודה בעבודת הימים האלו. איתא בספ"ק (קהלת יעקב ערך תנופה: פני מנחם אמור, תשנ"ה) 'תנופה' בגימטריא ישראל, ונראה כי צא לרמו נקודה, כי אם רוצים להרים את הנפש הבהמיות, צריכים לגלות ביהודי את המעלות הקדושות שיש לו, וע"י שמרימים אותו ומגלים לו חשיבותו ע"י זה יכולים להרים אותו לה', ולהגביה אותו מתעשי הבהמיות ומדברים הדומים לכהמה, וזה הוא הוראה בהאופן שצריכים לעבוד צעת שאנו עוסקים להרים הנפש ישראל מאשפות, ולהרימו להקצ"ה, העבודה הוא ע"י גלוי מעלות הפנימיות שיש צניי ישראל. וכן הוא בכל יחיד כלפי עצמו כי ע"י שמרים עצמו ויודע החשיבות שיש לו יכול הוא להרים עצמו מדברים הדומים לכהמה עד שיהי נחקדש בקדושה עילאה.

בתיב (ויקרא כג, לב) 'ונקדשתי צמך בני ישראל', וחז"ל (צרכות כא, ב ומגילה כג, ב) למדו מזה דכל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, כתיב הכא צמך וכ' הצדלו צמך העדה ואיתא עדה עדה, עיי"ש, ואיתא בשם הרה"ק מרימנו ז"ע כי הלימוד הוא ממרגלים ומעדת קורת, דהיינו שאפילו הגרועים בישראל יש בהם קדושה, ולכן למידים ממרגלים ומעדת קרת, ובאמרי אמת (וישן חרפ"ו ד"ה צמדת) מוסיף על זה בשם החידושי הרי"מ, כי הלימוד הוא 'חוך' 'חוך', להגיד כי צמך טובו של כל איש ישראל יש פנימיות של קדושה, צמך בני ישראל מונח קדושה בצחינת מה דאיתא (תענית יא, ב) קדוש שרוי צמך מעיו, רק צריכים למצוא זה הקדושה, וזה הלימוד חוך חוך שכל אחד יכול לנרף למיין כי יש בחוכו פנימיות של קדושה [חוך חוך עולה חתנ"צ כמנין 'ונושנתם' (דברים ד כה), אף שיהיו צדגא זו עדיין יש צני"י חוך חוך].

ויש להוסיף מה דאיתא בספר הק' תניא (אבה"ק כ"ג), 'כמו ששמעתי מרבותי כי אילו נמצא מלאך אחד עומד צמעת עשרה מישראל צימד אף שאינם מדברים צדברי תורה חפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשרי עליהו עד שהיה מתצטל ממציאותו לגמרי, היינו גילוי נפלה על הקדושה שיש בכל א' מישראל שמתגלה צעת שיש עשרה יחד שמלאך יתצטל מרוב קדושתו, וזה הוא מחמת ונקדשתי צמך בני ישראל, שיש בפנימיות קדושה גדולה כזו.

ואם רוצה האדם להניף עצמו מתוך הבהמיות שלו, הרי זה צאופן שהאדם יכיר את הקדושה הגדולה המונח בחוכו, וידע עד

6

להם היכולת להתקדש, בצורה מצד שהיא האדם. וזימים אלו שאנו עומדים צין יציאת מצרים לשבועות שאז מתקיים אני ה' מקדישכם להיות לכם לאלקים, והקב"ה הרים אז בני ישראל מהאשפות עד הדרגה של מתן תורה, וכן הוא לכל בני ישראל בכל הדורות בזמן הזה, שמקובלים הימים לעשות תנופה, לנאת ממלכים צפסה ולהתעלות זימים אלו עד לדרגה של מתן תורה, ולהתקדש ע"י הקדושה הנטוע בחוכנו.

כמה יש זיכולתו להרים את עצמו, שהרי זיכולתו להגיע עד שמי מרוס בהקדושה המונח בחוכו, וע"י הידיעה הזו יהי זו התשוקה להרים עצמו. כתיב (ויקרא כג, לג-לד) ונקדשתי וגו' אני ה' מקדישכם המוליח אתכם למאריך מצרים להיות לכם לאלקים אני ה', הפסוק אומר לנו כי בכל איש ישראל יש היכולת להתקדש, כי הלא בני ישראל היו צמ"ט שערי טומאה והקב"ה הויליחם ונטשו קדושים, וכן בני ישראל בכל דור ודור יש

11

איש מפתח ביתו עד בוקר" (שמות יב, כב). רק שכולם היו מוסכמים בדיעה אחת בלקיחת הקרבן ומקושרים לאדון אחד — הוא ה' אלוקי ישראל. ולכך הפסח שבא בהוראה זו, כתיב ביה שאינו נאכל אלא למנויו, והאוכלים אותם צריכים למנות מערב פסח. והוא כמו שבת, שמי שטרח בערב שבת יאכל בשבת (עבודה זרה ג, א), והאומה אינה מקושרת זה לזה רק באופן רחוק.

12
13
14

שהם מקושרים זה לזה על ידי כך שמקושרין למרכז אחד. לכן כתוב "וספרתם לכם ממחרת השבת" — זה פסח, שהוא בהוראתו כמו שבת. "עד ממחרת השבת השביעית" — שאז תהיו מקושרים זה לזה בהתגלות. "לא תכלה פאת שדר, לעני ולגר תעזוב וכו'" (פסוק כב). אמנם בכל האומות, התקשורתם זה לזה הוא נימוסי וענין לאומי הבא מצד התולדה ותדירה בארץ אחת והשתוות בדיעות. לא כן חלק יעקב, כי התקשורת הלאומי הוא גדול כל כך כי התורה נתונה להאומה, וכפי הסכמת חכמיה וגדוליה כן נמשכים דרכי האלקים והשגחתו. וכמו שאמרו (דברים רבה ב, ט): גרד אני ואתם לבית דין של מטה ונדע אימת ראש השנה ויום הכיפורים. ו"אתם" (פסוק לו) — אפילו שוגגים (ראש השנה כה, א). "ולא תסור... ימין ושמאל" (דברים יז, יא), וכמו שפירשו הך דאמרו "השליך אמת ארצה", שכפי הוראת בית דין כן האמת יי. והנה מצאנו, דאימתי התחילה התורה להתנהג על פי חכמי האומה — וזהו תורה שבעל פה — מששי בסיון, שמשח חידש יום אחד, ודרש "יום" כמחר שיהא לילו עמו, ולא שרתה שכינה עד יום שלישי צפרא דשבתא [שבת פו, א¹²]

וזה קשור האומה זה לזה באופן אלוקי, על פי הוראת תורה שבעל פה שמסורה לגדולי האומה לדרוש על פי המסורה להם מסיני, "ולא תסור". והחמירה תורה בדברי סופרים יותר מדברי תורה [ירושלמי ברכות י¹³], שוקן ממרא במיתה, ודברי תורה יש שהם בעשה ויש מהם בלא תעשה. שהתחלה היה מיום ששה בסיון, שבו לא שרתה שכינה עד צפרא דשבתא, וכמו שדרש משה מגזירה שוה. ולכן אם האומה מקושרת באופן נפלא כזה יי הלא צריכים להיות מקושרים על ידי שמחה והתרבות ההכנות מאחד לחבירו. וזה שאמרו (פסחים סח, ב): הכל מודים בעצרת דבעינו "לכם", שיהיה כל האומה מקושרים זה

כב, בא הוקת קילם בכל מושבותיכם לדורותיכם. גבי יום הכיפורים (לקמן פסוק לא) ואיסור חדש (לעיל פסוק יד) כתיב להיפוך "לדורותיכם בכל מושבותיכם". והנראה, דדבר הודאי כתיב קודם, ואם כן יום הכיפורים וכן ט"ז לעומר, מקום שאין שלוחי בית דין יוצאים הוא בספק, וצריכים לחוש שלא לאכול עד יום ה"י, כדאמרו במנחות פרק רבי ישמעאל: וכן יום

הכיפורים אמרו: בסים תבשילא דבבלאי ביומא דצומא רבא. ובירושלמי ראש השנה שם. וכמושבות חוץ לארץ אינו ידע הזמן בודאי. מה שאין כן בעצרת, שחתיכה היא, פעמים ב"ד, פעמים ב"ה, פעמים ב"ו, ולחשבון ימי הספירה "מהחל חרמש בקמה" כתוב. לכן "בכל מושבותיכם לדורותיכם", שזה קודם בזמן. א"דע, דבנת האלקי יש מצוות המקשרין ישראל לאביהם שבשמים, ויש מצוות המקשרים ישראל זה לזה. כגון ציצית ותפילין ומזוזה — הן מצוות המקשרין ישראל להשם יתברך, וגמילות חסדים ותרומות ומעשרות המה מקשרין זה לזה. ונמשל זה יש בין שבת ליום טוב: — שבשבת הלא (שמות טז, כט) "אל יצא איש ממקומו", והוצאה אסורה, ומלאכת אוכל נפש אסורה. ואם כן, כל איש ואיש בפני עצמו הוא לבדו הוא יושב ועוסק בתורה, שהמה מקושרים אל השם יתברך המרכז האמיתי, אשר כל ישראל המה קוים

נפרדים המגיעים למרכז אחד — הוא השם יתברך. ולסיבת זה המה קשורים יחדיו, כמו שאמרו במדרש רבה בני יעקב שעובדים לאל אחד נקראים "נפש". אבל יום טוב הוא מן המצוות המקשרין האומה זה לזה, לכן מלאכת אוכל נפש מותר, ואם יבואו אלף אורחים יאפה לחם, עד כי אמרו (פסחים מו, ב) האופה מיום טוב לחול (רבה אמר) אינו לוקה (אמרין): הואיל וחזי לאורחים. וכולם חייבים לעלות לרגל ולשמות ולשמת. לכן הותרה הוצאה והבערה, שאם לא כן לא יהיו מקושרים ומאוגדים זה לזה כאחד. והנה, בהתבוננך תראה, כי בפסח שהוראתו היה על שפסח המקום על בתי בני ישראל במצרים, הלא אז עדיין לא היתה האומה נקשרת, כי היו בודדים איש באהלו, "ואל יצא

17

13

לזה, מאי טעמא? יום שניתנה בו תורה לישראל... פירוש, ניתנה להם... שהיא ההלכה כפי מה שיאמרו, ויתנהגו דרכי ההשגחה האלקית בהאומה על פי הוראת ישראל וגדוליה. ואל תבוז כי זקנה אמר (משלי כג, ב ז'). ולזה קרבנו שתי הלחם מכאור וחמץ, דלמזבח אסור ואינו

קרב כלל (ויקרא ב, יא), רק נאכל לכהנים להורות דעיקר החג הוא "לכם", והיו לבעלים, וכהנים במקום בעלים קיימי.

(14) מ'נ'ז' (ט')

- 1 (כג, מב) בסכת תשבו שבעה ימים למען ידעו דורותיכם כי בסכת הושבתי את בני ישראל. ענני כבוד היו דברי ר"א, ר"ע אמר סוכות ממש היו (סוכה יא): ואפשר לומר דר"א לשיטתו דסוכה דירת קבע בעיניו ולפיכך פוסל בסומך סוכה על הכותל, ויש לתמוה הפלא ופלא לדברי ר"א שאמר שהסכות שהושיבם הקב"ה במדבר היו ענני הכבוד, למה ציוה הקב"ה לישב בסכה קטנה, שבעה טפחים ארכה ושבעה טפחים רחבה ועשרה טפחים קומתה, שאי אפשר לעמוד בה במלא קומתו, לזכר הנס הגדול של ענני הכבוד שהקיפו את מחנה ישראל? האם לא הי' יכול הקב"ה לבחור זכרון אחר המסמן לנס זה, ואיזה דמיון היא הסכה הקטנה והשפלה הדירת ארעי לענני כבוד שהגינו על בני ישראל מכל חי' רעה והישירו את כל העקוב וכל ההרים למישור?
- 11 והנכון שאין יכולת ביד אדם לעשות דבר מעין ענני הכבוד, אבל באמת אין צריך לעשות שום דבר וזכר לענני כבוד, כי ענני הכבוד שהגינו אותם לא עזבו ולא פרחו מהם, ועדיין רוחפים על בני ישראל להגינם מאובייהם ולהספיק להם צרכיהם, וגם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי, כי תמיד מסבב הקב"ה את האדם בחסדו וברוב טובו וגומל לו חסדים טובים ונאמנים, אך דא עקא שהאדם בנה קיר של ברזל בינו לבין ענני הכבוד, בזה שעשה דירת קבע בעולם ארעי והעלים עינו מענני הכבוד, ונרמה לו שכחו ובעצם ידיו מספיק כל צרכיו, ועי"ז דוחה פני השכינה, וכל מה שממעט אדם את דירתו בעולם הזה, ומבין את הארעיות שבעולם הבא עד שחי בדירת ארעי, בסוכה קטנה של ז' על ז', או יותר ויותר נראים ונכבדים הענני הכבוד שמקיפים את האדם תמיד, צא מדירת קבע ולך לדירת ארעי, ואז תראה את ענני הכבוד.
- 21 ובהיות בני ישראל במדבר שלא הי' להם מים ומזון, מקום עקרב ונחש, או היו ניכרים לכל ענני הכבוד, שרק השי"ת ברוב חסדו האכילם והשקם, והצילם מחיות רעות ומכל פגע רע, ורק כשהאדם מסבב עצמו בכיתו ובנכסיו כשוטריו ובשומריו ובכל חכסי האדם בעוה"ז, אינם ניכרים כל כך הענני הכבוד, אבל בצאתו מדירת קבע ובלכתו לדירת ארעי יראה את הענני כבוד, ואף שאינם כל כך בגילוי כמו שהיו בזמן המדבר, אבל לפעמים שהקב"ה בא ב"עב הענן" בהסתר פנים, ולעולם ישנו זכר ענני הכבוד.

4